

Sigida 8

Furaw hake tata sumacogo ani u dicogo

Taamasijew

= nin kɔɔ ye a be ben hake min ma
 + nin kɔɔ ye ka u kafo

$$1 + 1 = 2$$

kelen kafo kelen kan o be ben fila ma

Hakew

Furaw sumanen don ka u hake ke garamu (g) ni miligaramu (mg) ye.

1000 mg = 1 g (miligaramu ba kelen be ben garamu kelen ma)

1 mg = 0,001 g (miligaramu kelen be ben garamu tilayɔɔ ba kelen ma)

Misali la

 aspirini garamu tilance be aspirini (<i>aspirine</i>) kise kelen na	0,5 g	} nin bee kɔɔ ye garamu tilance ye
	0,500 g	
	500 mg	
 aspirini garamu kelen tilayɔɔ seegin be denw ka aspirini kise kelen na	125 g	} nin bee kɔɔ ye garamu kelen tilayɔɔ seegin ye
	0,125 g	
	125 mg	

A ka fisa kosebe k'a don furamugu forokoni kelen walima furaji bara kelen kɔɔgaramu walima miligaramu hake ye min ye.

Misali la, ni i ka kan ka aspirini (*aspirine*) di den ma, ni o ye a sɔɔ denw ta te i bolo, i ka a don ko:

- asidi aspirinikum (*acide acétylsalicylique*) garamu 0,5 be balikuw ka aspirini (*aspirine*) na

- asipirinikumu (*acide acétylsalicylique*) garamu 0,125 be denw ka asipirini na (asipirinikumu = asipirini)

(Dilanfenw na fanba ye. Asipirini yere be se ka wele o tɔɔ in na.)

Denw ka asipirini ɲɔɔn 4 be balikuw ka asipirini kelen na. Denw ka asipirini kelen be ben balikuw ka asipirini kise kelen tilayɔɔ naani ($\frac{1}{4}$) ma. O la i be se balikuw ka asipirinikise kelen tilayɔɔ naani di denw ma.

Penisilini (*penicilline*) tata hake

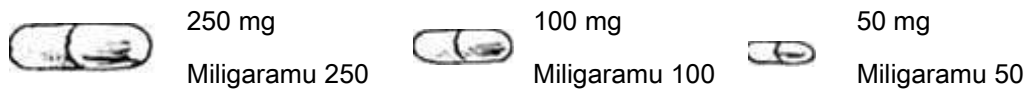
Penisilini be suma tuma dɔw la ka ke kun ni kun ye:

$$U = \text{kun (kun kelen, tubabukan: } \textit{unité}) \qquad 1.600.000 \text{ U} = 1 \text{ g (garamu kelen)}$$

Fura dɔw be yen minnu be bɔ bugunbin na (kununta, sɔɔlita) U 400.000

$$U 400.000 = \text{miligaramu } 250 \text{ ma}$$

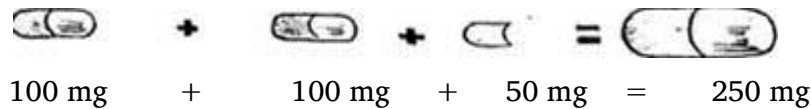
Janto: fura dɔw be yen, i n'a fɔ banakisefagalan minnu foroko be feere ka a sɔɔ u bonya ni u girinyaw te kelen ye.

Ni i be fura ta, a nafa ka bon kosebe i ka i janto fura tata hake yamaruyalen na. I ka kan ka fura garamu ni a miligaramu hake laje ka ɲe.

Misali la:

Ni a sebennen don furaseben kan: teramisini, (*terramycine*) mg 250 foroko 4 tile kɔnɔ, ni dɔ were te yen mg 100 furamugu forokonilama foroko kɔ, o la i be foroko 2 (o min ye foroko kelen tali ye foroko fila o fila la $\frac{1}{2}$) ta siɲe 4 tile kɔnɔ.

Furajimaw

Sirojiw, sɔɔmulakefenw, sɔɔmujiw ani furajima werew, hake sumannen don miligaramu na.

$$\text{mL} = \text{mililitiri } 1 = \text{mL } 1.000$$

$$\text{mL} = \text{mililitiri} \qquad 1 \text{ litiri} = 1.000 \text{ mL}$$

Nin fura ninnu ka kan ka min ni kafeminkutu (walima dumunikekutu) ye. I ka kan ka kutu fitini dɔ nini (min be wele ko kafeminkutu) ani kutu kunbaba (min be wele dumunikekutu).

Kafeminkutu jɛ 1 = mL 5 ye (kutu fitini)

dumunikekutu jɛ 1 = mL 15 ye (kutu kunbaba)

Kutunin 3 = kutu kunbaba

Kutu fitinin jɛ 3 = kutu kunbaba jɛ 1 ye

Ni a sebennen don furaseben kan kafeminkutu jɛ kelen, o kɔɔ ye mL 5 ye. I ka i janto nin na: tuma dɔw la militiri 8 be se ka ke kutu fitini dɔw kɔɔ. ***Kutu fitinin ka kan ka ben mL 5 ma, a man kan ka caya ni o ye walima ka jigin o dugu ma.***

A be don cogo di ko kutuni jɛ kelen be militiri 5 bɔ ?

1. I be kutu san min jɛ kelen ye militiri 5 ye

walima

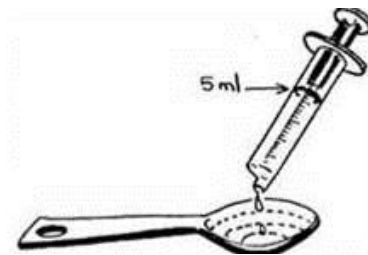
2. I be siro san min be feere ni manakutuni jɛgennen ye ka ke mL 5 ye. Ci min be o cɛmance la o be mL 2.5 jira. I be o kutu in mara sije werew kama.

walima

3. I be taamasije bila tobilikekutu dɔ la ka sɔgɔlibije bara kɔɔji mL 5 ke o kɔɔ.

Ni kutu tɛ i bolo, i be minen dɔ jini i be furajimaw suma ni min ye. I be o bɔ sumacogo fɔlen sira fɛ.

Furaw dicogo denyereniw ma :

Fura caman ye furakise walima furamugu forokolama ye, nka a dow fana ye siro ye denmisenniw kama. A ka ca a la, sirow da ka gelen barisa fura hake min be taa u dilanni na, o ka ca ni furakisew ta ye. Mogo be se ka do bo i ka musakaw la ni siro do dilanni ye i yere ye nin cogo in na:

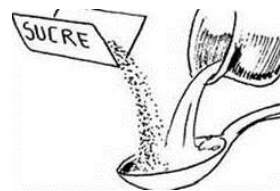
I be furakise mugu bo ka je

walima ni furamugu don forokoni kono, i be a dayelen ka a konomugu bee yelama minen kono.

sukaro walima dinono ji wulilen a sumayalen ko

I be o furamugu daji ni ji wulilen ye (a sumayalen ko) ka soro ka sukaro walima di ke a la

Ni fura ka kuna kojugu, i ka kan ka dinono caman walima sukaro caman ke a la (tetasikilini walima kulorokilini)

Ni i be denmisenniw ka siro dilan ni fura kiselama ye walima a mugulama ye, **i kana a caman di u ma**. Ni aw be furaji dilan denw fe ni furakise walima ni forokoni furamugu ye, aw be a ke ni hakilisigi ye kosebe walasa aw kana fura di ka caya kojugu. Fana, den minnu si be san kelen jukoro, aw kana dinono di olu ma. Hali ni a te ke ka caya, den dow be se ka koloba soro o la.

Aw ye aw janto: Walasa fura kana den sara, aw kana fura di a ma ka a dalen to a koro kan walima ni a kun jannen don. Tuma bee fo aw ka jatemine ke ko den sigilen don walima a kun korotalen don. Aw kana fura di den ma da la abada ni a kirilen don walima ni a be sunogo la, ani waati min a te fen kalama.

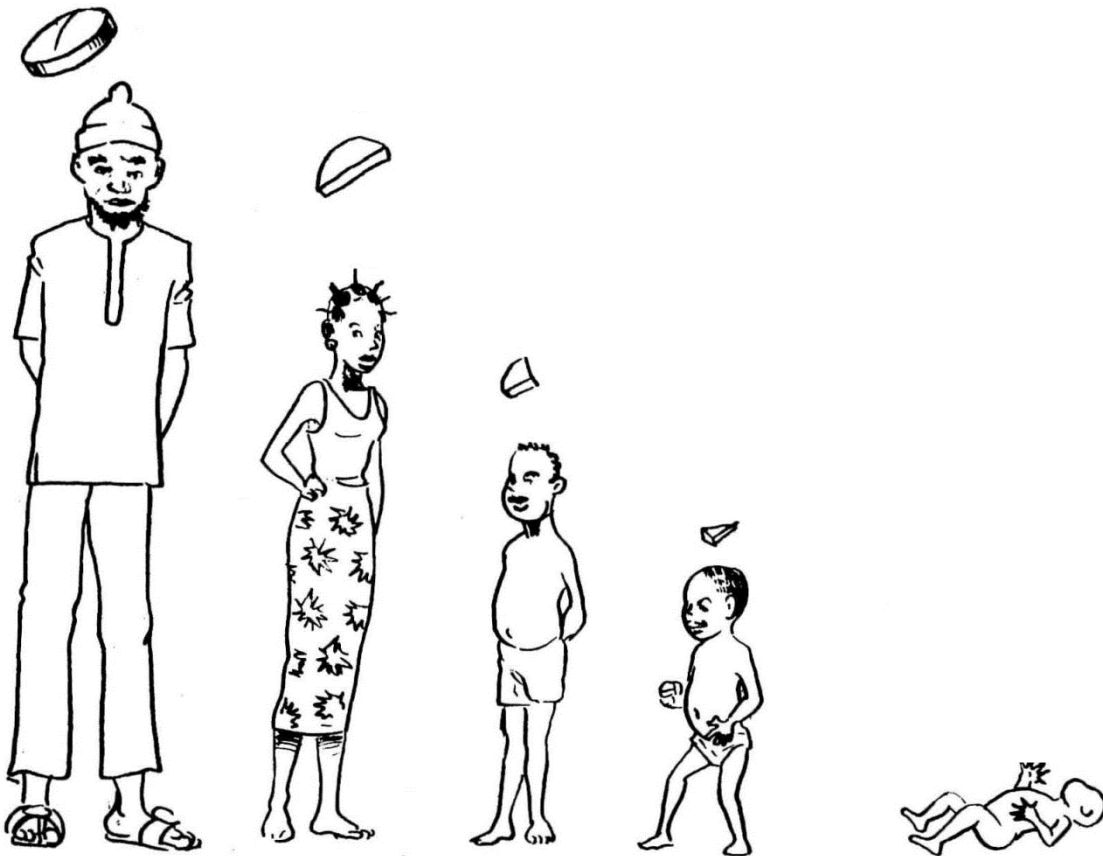
Ni fura were te i bolo balikuw doron ka tata ko, i be o suma cogo di ka o ben den ka tata hake ma?

A ka ca a la, denmisenni ka dogoya ni a ka fura tata dogoya bee be taa ni jagon ye. Ni i ye denmisenni-ka fura tata hake caya kojugu, o be se ka juguya a ma.

Ni kunnafoni be i bolo denmisenni ka fura tata hake kan, i be tali ke o kecogo ma. Ni kunnafoni te i bolo yere, i be fura di ka tali ke den girinya ma. O la, i be den korota ka a pese walasa ka a ka fura tata hake latige.

Ni peselikelan (girinya hakesumanan) ni dow ko balansi, te i bolo koru, ni i be a don ko a si ni a girinya be jagon ta, o fana be se ka i deme ka fura tata hake latige.

Ni i be baliku ka fura tata hake don, denmisenni ta be se ka ke nin cogo ninnu na :

Baliku (kilo 60)
ka fura tata
hake

Denmisenni min
be san 8 ni san
13 ce (kilo 30),
a be baliku ka tata
hake tilance 1/2
ta.

Denmisenni min
be san 4 ni san 7
ce (kilo 15), a be
baliku ka tata
hake tilalen 4 ye
kelen ta 1/4

Denmisenni min be
san 1 ni san 3 ce
(kilo 10), a be
baliku ka tata hake
tilalen 6 ye kelen
ta 1/6

Ni denmisenni si te san 1 bo
(kilo 6 ni kilo 8 ce), a be
baliku ka tata hake tilalen 8
ye walima 10 ye kelen ta,
nka ni i be se, i ye taa
dogotoro do nininka.

Nin kunnafoni ninnu be se ka seben jaw kan minnu be fura tata hake jefo.

Nin gafe in laban na, i be yoro do soro yen min be furaw ni u tata hake jefo. I be olu tige ka u ke i mago ye. Ni u banna, i na se ka do dilan i yere ye.

Ni i be fura di banabagato ma, a nafa ka bon i ka a seben ka mara i bolo. Ni i be se, i be banabagato kunkankunnafoniw dafalen mara i bolo koru.